

Cuprins

I. BUNA-CREDINȚĂ ÎN DREPTUL PRIVAT 5

Marius Floare

Rolul buneii-crediuțe ca supapă de siguranță în materie
contractuală..... 7

Florin I. Mangu, Codruța E. Guzei – Mangu

(Cât) contează buna-crediuță a făptuitorului la stabilirea
răspunderii?..... 25

Radu I. Motica, George Marius Mara

Despre răspunderea magistraților 48

Daniela Moțiu

Buna-crediuță în executarea contractelor de muncă 62

Cristina Pop

Aspecte privind apariția, evoluția și aplicabilitatea
buneii-crediuțe în dreptul roman 80

Irina Sferdian

Controlul arbitrarului în denunțarea unilaterală a contractului 96

Flaminia Stârc-Meclejan, Florina Popa

Libertatea de *a NU* contracta, un mit perimat? 125

Doru Trailă

Buna-crediuță a moștenitorilor și acceptarea forțată a
moștenirii 155

George – Cristinel Zaharia

Acordarea cheltuielilor de judecată, pe cale separată, în
procesul civil..... 163

II. EXECUTAREA OBLIGAȚIILOR CIVILE 173

Sebastian BODU

Căi de atac ale terților împotriva hotărârii adunării generale..... 175

Dan-Adrian Cărmidariu Câteva repere în căutarea unei teorii a standardizării contractuale	184
Sevastian Cercel, Ștefan Scurtu Punerea în întârziere a debitorului în reglementarea noului Cod civil român	207
Oana Ghiță Copiii – „obiect” al executării silite?	225
Manuela Lavinia Istratoaie Câteva considerații asupra viciilor bunului vândut. Predarea conformă <i>versus</i> garanția contra viciilor ascunse <i>versus</i> garanția pentru buna funcționare în contractul de vânzare	237
Florin I. Mangu, Codruța E. Guzei – Mangu Acțiunea asigurătorului plătitor împotriva terțului făptuitor (notă la Decizia nr. 1162/2015 a Secției a II-a civile a ICCJ)	250
Adina-Renate MOTICA, Alexandru-Victor DOROȘ Punerea în executare a obligațiilor izvorâte din acordul parental	275
Corina NEGRUȚIU, Claudia ROȘU Actualizarea cheltuielilor de judecată din procesul civil în etapa executării silite*	284
Florina Popa Câteva observații relative la natura juridică, caracterele și funcțiile clauzei penale, conform noului Cod civil	296
Irina Sferdian, Maximilian-Andrei Druță Obligația de a strămuta dreptul de proprietate imobiliară în sistemul constitutiv de drepturi al înscrierilor în cartea funciară*	313
Nicolae-Horia Țiț	337
Un <i>Ianus</i> substanțial-procedural: executarea silită a obligațiilor	337
Mircea Ursuța Executarea amenzilor contravenționale. Unele particularități	352

III. RĂSPUNDEREA CIVILĂ	367
Sebastian Bodu	
Răspunderea administratorilor societăților comerciale. Natură juridică	369
Sergiu Golub, Adrian Tamba	382
Garda sau paza în cadrul răspunderii delictuale pentru lucruri – câteva note.....	382
Florin I. Mangu, Voicu I. Pușcașu	
Aspecte privind raportul dintre acțiunea civilă și acțiunea penală în situația în care fapta ilicită constituie și infracțiune	395
Adina R. Motica, Ioana Nicoleta Gheberta	
Răspunderea civilă în cazul ruperii logodnei.....	410
Moțiu Florin Aurel	
Răspunderea mandatarului în cazul mandatului fără reprezentare.....	430
Ionuț-Florin Popa	
Evaziunea normelor răspunderii contractuale	442
Florina Popa	
Perspectiva noului Cod civil asupra prejudiciului, element esențial al răspunderii civile.....	459
Flaminia Stârc-Meclejan	
La orizont, repararea <i>civilă</i> a prejudiciului pur ecologic	488
Marius Șcheaua	
Avalanșele nu sunt o fatalitate. Premieră în justiția română (studiu de caz)	503

BUNA-CREDINȚĂ ÎN DREPTUL PRIVAT

Rolul bunei-credințe ca supapă de siguranță în materie contractuală

*Ceea ce a mai fost, aceea va mai fi, și ceea ce s-a întâmplat
se va mai petrece, căci nu este nimic nou sub soare.
Dacă este vreun lucru despre care să se spună: „Iată ceva nou!”,
aceasta a fost în vremurile străvechi, de dinaintea noastră.*

.....
*Că unde este multă înțelepciune, este și multă amărăciune,
și cel ce își înmulțește știința își sporește suferința.
Ecclesiastul 1:9-1:10, 1:18*

asist. dr. Marius FLOARE

*Facultatea de Drept din cadrul Universității Babeș Bolyai
din Cluj-Napoca*

Rezumat

Prevederile legale care fac referire la buna-credință în contracte în codificările moderne din Franța, România și Germania sunt asemănătoare, dar impactul acestora asupra vieții juridice a fost unul radical diferit. Pentru a explica aceste diferențe de abordare, premisa de la care pornim este că acest concept de bună-credință în contracte reprezintă una dintre „supapele de siguranță” prin care valorile morale actuale ale societății pătrund în contracte, cu scopul de a asigura utilitatea acestora atât pentru indivizii implicați, cât și pentru societate în ansamblu, răspunzând așteptărilor rezonabile și maximizând utilitatea economică. Acele sisteme de drept moderne care aveau și alte „supape de siguranță”, sau unde presiunea economică și socială pentru utilizarea acestei „supape” a bunei-credințe nu s-a manifestat cu suficientă forță, nu au utilizat-o cu aceeași amploare și la fel de devreme în evoluția istorică a dreptului.

Evoluția abordării juridice a bunei-credințe contractuale pe parcursul ultimelor milenii este marcată de o interacțiune permanentă între drept și morala socială sau de inspirație religioasă care se infiltrează în acesta. Rigoarea și rigiditatea conceptelor pur juridice cedează, până la urmă, în fața presiunilor sociale. Normele juridice reprezintă de multe ori o imagine statică a viziunii sociale de la momentul edictării lor și de aceea este nevoie de concepte generale fluide, cum este buna-credință, care funcționează ca o veritabilă „supapă de siguranță”

ce permite racordarea dreptului contractual la evoluția moravurilor și a necesităților economico-sociale.

Cuvinte-cheie: loialitate, bună-credință, supapă de siguranță, funcții, echitate, impreviziune

Abstract

The statutory provisions that mention good faith and fair dealing in the modern civil codes in France, Romania and Germany are similar but their consequences on legal matters has been radically different. In order to explain these different approaches, we infer that good faith and fair dealing is a “safety valve” that allows the contemporary societal moral values to penetrate the field of contracts, in order to ensure their continual usefulness, both for the individuals involved and society as a whole, answering their reasonable expectations and maximizing their economic gain. Those modern civil law systems that had enjoyed other safety valves, or where the economic or social pressures to use this good faith “valve” were not strong enough, have used it less frequently and later in the historical evolution of law.

The evolution of the legal approach to good faith and fair dealing during the last millennia is grounded in the permanent interaction between the law and the social or religiously inspired morals that seep inside. The rigour and rigidity of purely legal concepts always crumbles in the end to social pressures. Legal norms are frequently just a fixed image of the social view at the time of their enactment and that is the reason why we need fluid general concepts, like good faith and fair dealing, that work as a “safety valve” which allows the connection of contract law to the evolution of the mores and the social-economic necessities.

Keywords: fair dealing, good faith, safety valve, functions, equity, frustration

Prevederile legale care fac referire la buna-credință în contracte în codificările moderne din Franța (Codul civil napoleonean din 1804)¹,

¹ Convențiile legal formate trebuie executate cu bună-credință [art. 1134 alin. (3) C. civ. francez, forma valabilă până în 2016]. Convențiile obligă nu doar la ceea ce prevăd expres, ci la toate urmările pe care echitatea, obiceiul sau legea le dau obligației după natura sa (art. 1135 C. civ. francez, forma valabilă până în 2016).

România (Codul civil din 1864)¹ și Germania (BGB din 1896)² sunt destul de asemănătoare, dar impactul acestora asupra vieții juridice a fost unul radical diferit. Pentru a explica aceste diferențe de abordare, premisa de la care pornim este că acest concept de bună-credință în contracte reprezintă una dintre „supapele de siguranță” prin care valorile morale actuale ale societății pătrund în contracte, cu scopul de a asigura utilitatea acestora atât pentru indivizii implicați, cât și pentru societate în ansamblu, răspunzând așteptărilor rezonabile și maximizând utilitatea economică. Acele sisteme de drept moderne care aveau și alte „supape de siguranță”, sau unde presiunea economică și socială pentru utilizarea acestei „supape” a bunei-credințe nu s-a manifestat cu suficientă forță, nu au utilizat-o cu aceeași amploare și la fel de devreme în evoluția istorică a dreptului.

Conținutul noțiunii de bună-credință este definit în literatura de specialitate prin înșiruirea mai mult sau mai puțin amănunțită a paletelor de îndatoriri sau obligații de care sunt ținute părțile: loialitate, cooperare, toleranță, coerență, răbdare, sinceritate, onestitate și perseverență³. Evoluția abordării juridice a bunei-credințe contractuale pe parcursul ultimelor milenii este marcată de o interacțiune permanentă între drept și morala socială sau de inspirație religioasă care se infiltrează în acesta. Rigoarea și rigiditatea conceptelor pur juridice cedează până la urmă în fața presiunilor sociale. Normele juridice reprezintă de multe ori o imagine statică a viziunii sociale de la momentul edictării lor și de aceea este nevoie de concepte generale fluide, cum este buna-credință, care funcționează ca și o veritabilă „supapă de siguranță” ce permite racordarea dreptului contractual la evoluția moravurilor și a necesităților economico-sociale.

Buna-credință în contracte este un concept cu un rol de „supapă de siguranță”, care complinește carențele inevitabile ale sistemului legislativ, uneori prea abstract și în totdeauna și în mod inevitabil incomplet

¹ Convențiile trebuie executate cu bună-credință. Ele obligă nu numai la ceea ce este expres întrînsele, dar la toate urmările, ce echitatea, obiceiul sau legea dă obligației, după natura sa (art. 970 C. civ. român 1864).

² Debitorul are îndatorirea să își execute obligația conform exigențelor bunei-credințe, ținând cont de uzanțele încetățenite (art. 242 BGB) – traducerea noastră după versiunea în limba engleză a Codului civil german, disponibilă la https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/german_civil_code.pdf.

³ P. Ancel, *Les sanctions du manquement à la bonne foi contractuelle en droit français à la lumière du droit québécois*, în *Revue Juridique Thémis* (Québec), vol. 45, nr. 1/2011, p. 92.

prin raportare la varietatea disputelor din dreptul privat, care completează toate contractele, pe care analiza economică a dreptului le-a „stigmatizat” ca fiind inevitabil neacoperitoare pentru toate situațiile posibile din viața reală, care atenuează conflictele, mai ales atunci când soluțiile legale sau contractuale *ad litteram* vin într-o coliziune violentă cu nevoia de echitate a societății, buna-credință fiind numită „picătura de ulei social”¹ care asigură funcționarea sistemului de drept privat și adaptarea acestuia la noile provocări.

Orice regulă care concretizează principiul vag și flexibil al buneicredințe într-o normă specifică va tinde, în timp, să capete autonomie față de buna-credință și să se separe de aceasta. O regulă specifică dezvoltată pe baza principiului buneicredințe, pentru a obliga o parte să ia în calcul interesele celeilalte părți, va trebui la un moment dat să fie corectată pe baza principiului general al buneicredințe, impunându-i la rândul său celei de-a doua părți, ale cărei interese au fost luate în considerare, să aibă la rândul său grijă de interesele legitime ale primei părți. Într-o perspectivă istorică, buna-credință a avut ca rol inițial să oblige părțile la executare în baza unor contracte informale, chiar dacă nu exista o contraprestație, să dea prioritate înțelesului dat de părți termenilor contractuali asupra înțelesului lor literal și apoi chiar să dea prioritate echității substanțiale față de înțelesul dat de părți contractului².

În literatura de specialitate au fost identificate până la patru funcții ale buneicredințe în contracte: funcția interpretativă, funcția completatoare, funcția limitativă/corectivă/moderatoare (abuzul de drept) și funcția adaptativă (impreviziunea). Primele trei funcții identificate corespund perfect funcțiilor dreptului pretorian raportat la *ius civile* din definiția clasică a lui Papinian³, astfel că, pe bună dreptate, s-a pus întrebarea retorică dacă acestea sunt funcții ale buneicredințe propriu-zise sau sunt funcțiile judecătorului⁴.

¹ M. Auer, *The Structure of Good Faith: A Comparative Study of Good Faith Arguments*, 2006, p. 25, disponibil la http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=945594, descărcat în 2013.

² M.E. Storme, *Good Faith and the Contents of Contracts in European Private Law*, în *Electronic Journal of Comparative Law*, vol. 7.1 din martie 2003, pp. 3-4, disponibil la <https://www.ejcl.org/71/abs71-1.html>, ultima consultare în ianuarie 2019.

³ „*Ius praetorium est, quod praetores introduxerunt adiuvandi vel supplendi vel corrigendi iuris civilis gratia propter utilitatem publicam*” – *Digeste* 1,1,7.

⁴ M.W. Hesselink, *The New European Private Law: Essays on the Future of Private Law in Europe*, The Hague, London, Boston, Kluwer Law International, 2002, p. 201.